

Jerzy Jendrośka

Zrównoważone planowanie przestrzenne w Polsce w świetle Europejskiego Zielonego Ładu: zastosowanie taxonomii i zasady „nie czynić poważnych szkód” w procedurach oceny strategicznej i oceny oddziaływania przedsięwzięć na środowisko.

Zrównoważone planowanie przestrzenne.

Zmiana paradygmatów

Gdańsk 13-14 maja 2022

Jerzy Jendrośka

- doktor habilitowany nauk prawnych
- wspólnik zarządzający w kancelarii JJB
- profesor Uniwersytetu Opolskiego
- profesor Riga Graduate School of Law
- wykładowca
  - Akademii Prawa Europejskiego (ERA) w Trewirze (od 2011)
  - Szkoły Letniej Prawa Ochrony Środowiska Uniwersytetu Insubrii w Como (od 2017)
- członek Prezydium Państwowej Rady Ochrony Środowiska (2014-2019)
- członek międzynarodowych trybunałów:
  - Stałego Trybunału Arbitrażowego w Hadze (2001-2016)
  - Komitetu ds. Implementacji Konwencji z Espoo (2004-2017)
  - Komitetu ds. Przestrzegania Konwencji z Aarhus (od 2005)

Zagadnienia

- Zrównoważony rozwój: koncepcja, podstawy prawne i praktyka
- Europejski Zielony Ład i nowe instrumenty realizacji zrównoważonego rozwoju
  - Kryteria zrównoważonego rozwoju
  - Cele środowiskowe
  - Zasada „nie czynić poważnych szkód”
- Nowe instrumenty - wyzwania
- Wnioski i propozycje de lege ferenda

Zrównoważony rozwój - koncepcja

- Koncepcja ONZ
  - Raport Komisji Brundland 1987
  - Deklaracja z Rio 1992
- Trzy wymiary zrównoważonego rozwoju:
  - gospodarczy
  - społeczny
  - środowiskowy
- Zrównoważony rozwój i zmiany klimatu
- Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ z 2015:
  - Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030
  - tzw. Sustainable Development Goals

Art. 5 Konstytucji RP- zasada ustrojowa

- *Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz **zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju***

Ogólne cele - Art.3.3 TUE

- Unia ustanawia rynek wewnętrzny. Działa na rzecz **trwałego (!)** rozwoju Europy, którego podstawą jest **zrównoważony (!)** wzrost gospodarczy oraz stabilność cen, społeczna gospodarka rynkowa o wysokiej konkurencyjności zmierzająca do pełnego zatrudnienia i postępu społecznego oraz **wysoki poziom ochrony i poprawy jakości środowiska naturalnego...**

Zrównoważony rozwój w UE

- Komunikat Komisji, Europejski Zielony Ład (European Green Deal) com (2019) 640 – ogólne założenia nowego podejścia do rozwoju
- Cele
  - Zrównoważony rozwój w praktyce
  - Neutralność klimatyczna
  - Adaptacja do zmian klimatu
  - Samowystarczalność energetyczna i gospodarcza Europy
- Konieczność odbudowy gospodarki po epidemii Covid
- Zasada „nie czyn poważnych szkód” (Do No Significant Harm)

Nowe instrumenty zrównoważonego rozwoju w UE - akty prawne

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje, zmieniające rozporządzenie (UE) 2019/2088 (**Rozporządzenie Taxonomy**);
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1119 z dnia 30 czerwca 2021 r. w sprawie ustanowienia ram na potrzeby osiągnięcia neutralności klimatycznej... (**Europejskie prawo o klimacie**)
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiające Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (**Instrument Odbudowy**);
- Zawiadomienie Komisji - Wytyczne techniczne dotyczące stosowania zasady „nie czyń poważnych szkód” na podstawie rozporządzenia ustanawiającego Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (2021/C 58/01)
- Zawiadomienie Komisji w sprawie wytycznych technicznych dotyczących kontroli zrównoważonego charakteru projektów na potrzeby Funduszu InvestEU (2021/C 280/01)- tzw. „sustainability proofing”
- Zawiadomienie Komisji - Wytyczne techniczne dotyczące weryfikacji infrastruktury pod względem wpływu na klimat w latach 2021–2027 (2021/C 373/01) – tzw „climate proofing”
-

Zrównoważona środowiskowo działalność gospodarcza – kryteria (art.3 rozp Taxonomy)

- Do celów określenia stopnia, w jakim dana inwestycja jest zrównoważona środowiskowo, dana działalność gospodarcza kwalifikuje się jako zrównoważona środowiskowo, jeżeli działalność ta:
  - a) wnosi istotny wkład w realizację co najmniej jednego z celów środowiskowych określonych w art. 9 zgodnie z art. 10–16;
  - b) nie wyrządza poważnych szkód dla żadnego z celów środowiskowych określonych w art. 9 zgodnie z art. 17;
  - c) jest prowadzona zgodnie z minimalnymi gwarancjami określonymi w art. 18; oraz
  - d) spełnia techniczne kryteria kwalifikacji, które zostały ustanowione przez Komisję

Cele środowiskowe – art. 9

- a) łagodzenie zmian klimatu;
- b) adaptacja do zmian klimatu;
- c) zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich;
- d) przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym;
- e) zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola;
- f) ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów

Działalność wyrządzająca poważne szkody (significant harm) – art.17

1. Do celów art. 3 lit. b) daną działalność gospodarczą uznaje się – z uwzględnieniem cyklu życia produktów dostarczanych i usług świadczonych w ramach tej działalności gospodarczej, w tym danych pochodzących z istniejących ocen cyklu życia – za wyrządzającą poważne szkody:

- a) łagodzeniu zmian klimatu, jeżeli działalność ta prowadzi do znaczących emisji gazów cieplarnianych;
- b) adaptacji do zmian klimatu, jeżeli działalność ta prowadzi do nasilenia niekorzystnych skutków obecnych i oczekiwanych, przyszłych warunków klimatycznych, wywieranych na tę działalność lub na ludzi, przyrodę lub aktywa;
- c) zrównoważonemu wykorzystywaniu i ochronie zasobów wodnych i morskich, jeżeli działalność ta szkodzi:
  - (i) dobru stanowi lub, dobru potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód podziemnych; lub
  - (ii) dobru stanowi środowiska wód morskich;
- d) gospodarce o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganiu powstawaniu odpadów i recyklingowi, jeżeli:
  - (i) działalność ta prowadzi do znaczącego braku efektywności w wykorzystywaniu materiałów lub w bezpośrednim lub pośrednim wykorzystywaniu zasobów naturalnych, takich jak nieodnawialne źródła energii, surowce, woda i grunty, na co najmniej jednym z etapów cyklu życia produktów, w tym pod względem trwałości produktów, a także możliwości ich naprawy, ulepszenia, ponownego użycia lub recyklingu;
  - (ii) działalność ta prowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu; lub
  - (iii) długotrwałe składowanie odpadów może wyrządzać poważne i długoterminowe szkody dla środowiska;
- e) zapobieganiu zanieczyszczeniu i jego kontroli, jeżeli działalność ta prowadzi do znaczącego wzrostu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub ziemi w porównaniu z sytuacją sprzed rozpoczęcia tej działalności; lub
- f) ochronie i odbudowie bioróżnorodności i ekosystemów, jeżeli działalność ta: (i) w znacznym stopniu szkodzi dobru stanowi i odporności ekosystemów; lub (ii) jest szkodliwa dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii.

Nowe instrumenty - wyzwania

- Zakres zastosowania i ograniczenia
  - Tylko do działań finansowanych przez UE
  - Nieco różne procedury
  - Wątpliwa transparentność
- Niejasna relacja do procedur oceny strategicznej (SEA) i oceny oddziaływania przedsięwzięć na środowisko (EIA)
- Rola państw członkowskich UE

Wnioski i propozycje de lege ferenda

- Zrównoważony rozwój UE wymaga działań nie tylko na poziomie unijnym ale również i państw członkowskich
- Systemy planowania przestrzennego państw członkowskich powinny uwzględniać kryteria zrównoważonego rozwoju oraz zasadę „nie czyń poważnych szkód” i być w tym zakresie skorelowane z rozwiązaniami na szczeblu unijnym
- Reforma planowania przestrzennego w Polsce jest do tego szansą i okazją
- W noweli do uzp celowe wydaje się uwzględnienie podstawowych obowiązków materialno-prawnych dotyczących stosowania kryteriów zrównoważonego rozwoju oraz zasady „nie czyń poważnych szkód” w procesach planistycznych i decyzyjnych wszystkich szczebli
- Podstawowe obowiązki powinny być skonkretyzowane w procedurach oceny strategicznej i oceny oddziaływania przedsięwzięć na środowisko

Międzynarodowa konferencja naukowa

- Environmental Assessments and European Green Deal
- Vodice, Chorwacja , 14-17 września, 2022
- Szczegóły:
- <https://huszpo-konferencija.com/en>

Szkoła letnia nt Sustainable development and circular economy

- Como, Włochy
- 18-22 lipca 2022
- Język wykładowy: angielski
- Organizatorzy: uniwersytety w Como, Marsylii, Utrechcie i Opolu